

ترجمہ اقتدار

الگوی راہبردی اقتدار دفاعی ج.ا.ا.
مستند بر گفتمان امامین انقلاب اسلامی و تجارب نظام

مؤلف: دکتر بهروز دیلمی

| مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات سوره سبز |

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات سوره سبز

ناشر برگزیده و برتر فرهنگ و ادب ایرانی

ترجمان اقتدار

الگوی راهبردی اقتدار دفاعی، ج ۱
مبتنی بر گفتمان امامین انقلاب اسلامی
و تجارب نظامی

دولتشاه بهروز، ۱۳۸۰ -

ترجمان اقتدار: الگوی راهبردی اقتدار دفاعی، ج ۱

مبتنی بر گفتمان امامین انقلاب و تجارب نظامی

تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات سوره سبز

ش، مصور، جدول، نمودار

۹۷۸ - ۶۰۰ - ۸۰۲۰ - ۶۷ - ۷

اقتدار دفاعی، ج ۱، گفتمان امامین انقلاب

اقتدار دفاعی و تجارب نظامی

۱۳۹۸ / Pir ۸۰۷۵ ض ۳۷ ج ۹

۸ فا ۳/۶۲

۲۷۷۷۴۸۰

تمامی حقوق © محفوظ است.
Suore Sabz In The Islamic Republic Of IRAN
نقل و چاپ بخش هادی از متن با ذکر منبع آزاد است.

- تدوین و گردآوری: بهروز دولتشاه
- ویراستار محتوایی: محسن صادقی نیا
- ویراستار فنی: ابوالفضل محمودی - طاهیا خلعتبری
- ناشر: انتشارات سوره سبز
- آماده سازی و تولید:
- واحد طرح و چاپ: مؤسسه سوره سبز
- نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸
- شمارگان: ۶۰۰ نسخه
- قیمت: ۶۰/۰۰۰ تومان

مرکز پخش:
تهران - خیابان ولی عصر (عج)
نرسیده به تقاطع خیابان بهشتی
خیابان عبادی - شماره ۱۵ - ط ۳ - واحد ۶
مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات سوره سبز (معاونت بازرگانی)
تلفن: ۲ - ۸۸۱۰۳۴۳۰ - ۰۲۱ و ۰۹۱۲۵۱۳۱۲۶۸

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۵	سخن نامه
۱۷	پیشگفتار

فصل اول: مفاهیم و اصطلاحات

۲۰	۱-۱. الگو
۲۰	۱-۲. الگوی راهبردی
۲۰	۱-۳. راهبرد در مفهوم یک الگو (PATTERN)
۲۰	۱-۴. دفاع
۲۰	۱-۵. امنیت
۲۱	۱-۶. قانون اساسی
۲۱	۱-۷. ولایت امر و امامت
۲۱	۱-۸. دکترین
۲۱	۱-۹. هدف گذاری
۲۲	۱-۱۰. سیاست گذاری
۲۲	۱-۱۱. برنامه ریزی
۲۲	۱-۱۲. هدایت
۲۲	۱-۱۳. سازمان دهی
۲۲	۱-۱۴. هماهنگی
۲۳	۱-۱۵. پیاده سازی و اجرا
۲۳	۱-۱۶. نظارت
۲۴	۱-۱۷. کنترل
۲۴	۱-۱۸. اقتدار

۱۹-۱. اقتدار دفاعی	۲۴
۲۰-۱. اقتدار ملی	۲۴
۲۱-۱. سیاست‌های دفاعی	۲۵
۲۲-۱. تجارب نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در حوزه اقتدار دفاعی	۲۵
۲۳-۱. الگوی راهبردی در حوزه اقتدار دفاعی	۲۵
۲۴-۱. گفتمان الهی ولایت فقیه حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه اقتدار دفاعی	۲۵
۲۵-۱. محورها و رویکردهای قانون اساسی در حوزه اقتدار دفاعی	۲۵
۲۶-۱. حوزه اقتدار دفاعی در جمهوری اسلامی ایران	۲۶
۲۸-۱. تدوین تجارب	۲۶
۲۸-۱. بنوی در بردی اقتدار دفاعی	۲۶

فصل دوم: مفهومی‌شناسی و تعاریف قدرت، اقتدار و دفاع

۲-۱. بخش اول: مفهومی‌شناسی قدرت	۲۸
۱-۱-۲. تعریف لغوی قدرت	۲۸
۱-۲-۲. تعاریف اصطلاحی قدرت	۲۸
۱-۳-۲. تعریف قدرت ملی	۲۹
۱-۴-۲. قدرت و مشروعیت آن از دیدگاه اسلام	۲۹
۲-۲. بخش دوم: مفهوم و تعاریف اقتدار	۳۱
۱-۲-۲. واژه اقتدار	۳۱
۲-۲-۲. معنای اقتدار	۳۱
۲-۲-۳. چگونگی اقتدار	۳۲
۲-۲-۴. تعریف اقتدار	۳۳
۲-۲-۵. انواع اقتدار	۳۵
۲-۲-۶. عناصر و اجزای تشکیل دهنده اقتدار	۴۲
۲-۳. بخش سوم: مفهوم و تعاریف دفاع	۴۴
۱-۳-۲. دفاع	۴۴
۲-۳-۲. تعریف دفاع در دین اسلام	۴۵
۲-۳-۳. اقسام دفاع	۴۶
۲-۳-۴. دفاع در نزد ملل، اقوام و ادیان دیگر	۴۶

فصل سوم: مدیریت راهبردی

۵۰	۳-۱. دکترین (رهنامه).....
۵۰	۳-۲. هدف‌گذاری.....
۵۱	۳-۳. سیاست‌گذاری.....
۵۲	۳-۴. برنامه‌ریزی.....
۵۲	۳-۴-۱. انواع برنامه‌ریزی.....
۵۴	۳-۴-۲. برنامه‌های سالانه.....
۵۵	۳-۴-۳. سازمان‌دهی.....
۵۵	۳-۴-۴. فرایند سازمان‌دهی.....
۵۶	۳-۴-۵. سبب سازمان‌دهی.....
۵۶	۳-۴-۶. ساختار سازمان.....
۵۷	۳-۷. هدایت.....
۵۷	۳-۸. هماهنگی.....
۵۸	۳-۹. پیاده‌سازی و اجرا.....
۵۸	۳-۹-۱. پیاده‌سازی.....
۵۹	۳-۹-۲. اجرا.....
۵۹	۳-۱۰. نظارت و کنترل.....
۶۰	۳-۱۰-۱. نظارت.....
۶۱	۳-۱۰-۲. کنترل.....

فصل چهارم: ابعاد، مؤلفه‌ها و مفاهیم الگوی اقتدار دفاعی در گفتمان ولایت فقیه

۶۶	۴-۱. ابعاد، مؤلفه‌ها و مفاهیم الگوی اقتدار دفاعی بر اساس گفتمان حضرت امام خمینی (ره).....
۶۶	۴-۱-۱. اقتدار بر اساس آراء و اندیشه‌های حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه).....
۶۷	۴-۱-۲. عوامل و اسباب اقتدار.....
۷۲	۴-۲. ابعاد و مؤلفه‌های اقتدار دفاعی بر اساس گفتمان حضرت امام خمینی (ره).....
۷۳	۴-۲-۱. بعد سیاسی.....
۸۸	۴-۲-۲. بعد نظامی.....
۱۱۳	۴-۲-۳. بعد علمی - فناوری.....
۱۲۸	۴-۲-۴. بعد فرهنگی و اجتماعی.....
۱۳۷	۴-۳. تدابیر، ابلاغیه‌ها و اوامر صادره حضرت امام خمینی (ره).....

۱-۳-۴. رویکردها و تدابیر امام خمینی (ره).....	۱۳۷
۲-۳-۴. هشدارها و رهنمودها.....	۱۴۴
۴-۴. اقتدار بر اساس آراء و اندیشه‌های حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی).....	۱۵۸
۵-۴. ابعاد و مؤلفه‌های اقتدار دفاعی بر اساس آراء و اندیشه‌های حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی).....	۱۶۴
۱-۵-۴. بعد سیاسی.....	۱۶۴
۲-۵-۴. بعد نظامی.....	۱۸۹
۳-۵-۴. بعد علمی- فناوری.....	۲۰۹
۴-۵-۴. بعد اقتصادی.....	۲۱۶
۱-۶-۴. بعد فرهنگی و اجتماعی.....	۲۳۰
۴-۶. تدابیر، ابلاغیه‌ها و اوامر صادره حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی).....	۲۵۴

فصل پنجم: اصول قانون اساسی

۱-۵. بخش اول: اصول قانون اساسی.....	۲۶۶
۲-۵. بخش دوم: برنامه‌ریزی توسعه کشور.....	۲۷۱
۱-۲-۵. برنامه اول توسعه (۱۳۶۱-۱۳۷۲).....	۲۷۱
۲-۲-۵. برنامه دوم توسعه (۱۳۷۴-۱۳۸۱).....	۲۷۳
۳-۲-۵. برنامه سوم توسعه (۱۳۷۹-۱۳۸۳).....	۲۷۴
۴-۲-۵. برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۴-۱۳۸۸).....	۲۷۵
۵-۲-۵. برنامه پنجم توسعه (۱۳۹۰-۱۳۹۴).....	۲۷۷
۶-۲-۵. سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه (۱۳۹۵-۱۴۰۰).....	۲۷۹
۷-۲-۵. خلاصه‌ای از برنامه‌های توسعه.....	۲۸۱
۳-۵. بخش سوم: رویکردهای قانون اساسی و برنامه‌های توسعه کشور.....	۲۸۲

فصل ششم: تجارب نظام در حوزه اقتدار دفاعی

۱-۶. بخش اول: تجارب صریح.....	۲۸۷
۱-۱-۶. مطالعه محیطی و مستندسازی تجربیات در حوزه اقتدار دفاعی.....	۲۸۷
۱. ترویج روحیه شهادت‌طلبی و فرهنگ ایثار و شهادت.....	۲۸۷
اعتماد به نفس و خودباوری.....	۲۹۱
۲-۶. بخش دوم: تجارب ضمنی.....	۲۹۹
۱-۲-۶. تحلیل وضعیت اقتدار دفاعی.....	۲۹۹

- ۶-۲. بخش سوم: تحلیل تجربیات در حوزه اقتدار دفاعی ۳۰۴
- ۶-۳-۱. تجربیات و اقدامات مؤثر در محور برنامه‌ریزی ۳۰۴
- ۶-۳-۲. تجربیات و اقدامات مؤثر در محور سازمان‌دهی ۳۰۴
- ۶-۳-۳. تجربیات و اقدامات مؤثر در محور هدایت و رهبری ۳۰۵
- ۶-۳-۴. تجربیات و اقدامات مؤثر در محور هماهنگی ۳۰۵
- ۶-۳-۵. تجربیات و اقدامات مؤثر در محور پیاده‌سازی و اجرا ۳۰۶
- ۶-۳-۶. تجربیات و اقدامات مؤثر در محور نظارت و ارزیابی ۳۰۶
- ۶-۴. بخش چهارم: وضعیت مطلوب اقتدار دفاعی ۳۰۷
- ۶-۴-۱. وضعیت مطلوب محور برنامه‌ریزی اقتدار دفاعی ۳۰۷
- ۶-۴-۲. وضعیت مطلوب محور هدایت و رهبری اقتدار دفاعی ۳۰۷
- ۶-۴-۳. وضعیت مطلوب محور هماهنگی اقتدار دفاعی ۳۰۸
- ۶-۴-۴. وضعیت مطلوب محور پیاده‌سازی و اجرا اقتدار دفاعی ۳۰۸
- ۶-۴-۵. وضعیت مطلوب محور نظارت و ارزیابی اقتدار دفاعی ۳۱۰

فصل هفتم: سخن پایانی

- ۷-۱. گفتمان الهی ولایت‌فقیه حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در حوزه اقتدار دفاعی ۳۲۴
- ۷-۲. استخراج محورها و رویکردهای قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و برنامه‌های توسعه کشور در حوزه اقتدار دفاعی ۳۲۶
- ۷-۳. تبیین، مستندسازی تجارب نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در حوزه اقتدار دفاعی ۳۳۱
- ۷-۴. میزان روابط بین محورهای مدیریتی با مؤلفه‌های اقتدار دفاعی ۳۳۲

مقدمه

از نگاه اسلام، همان از آن خداست و تنها اوست که حق حاکمیت دارد، او انسان را آزاد آفریده است و هیچ کس را او حق حاکمیت بر دیگری را ندارد. این امر بدین معنی است که حاکمیتی غیر از حاکمیت الهی از منظر اسلام مشروعیت ندارد.

در قرآن کریم، پروردگار متعال به طریقی با وصف «قادر» و «قدیر» توصیف شده و فراگیری و وسعت و شمول قدرت الهی مورد تأکید قرار گرفته است. بنا بر چنین آیات و دیدگاهی است که حضرت امام خمینی (رحمت الله علیه) می فرماید: «در اسلام یک حکومت است و آن حکومت خدا، یک قانون است و آن قانون خدا و همه موظف اند به آن قانون عمل کنند» (حضرت امام خمینی، ۱۱: ۴۶۷). نظر به اینکه بنیان های نظام جمهوری اسلامی ایران بر پایه تعالیم اسلامی استوار است، لذا اقتدار مورد نظر در این نظام باید مبتنی بر تعالیم دینی باشد و «حکومت تنها راه دستیابی به اهداف فردی و اجتماعی است و برای آن همتا و جایگزین وجود ندارد. ارزش عملی حکومت و مدیریت جامعه در تعالیم دینی بسیار مهم، حیاتی و فراتر از یک امر جنبی و کم فایده است. اهمیت حفظ و استمرار نظام اسلامی علاوه بر آنکه موضوعی عقلی می باشد، امری دینی نیز محسوب می گردد. تحقق این امر منوط به حفظ ارکان حکومت مانند انسجام، آمریت و اعمال قدرت است» (جوادی آملی، ۱۳۸۱: ۲۲). قدرت، به طور کلی به ظرفیت و توانایی تأثیر گذاردن بر پدیده ها اشاره می کند. ماهیت اقتدار نیز همان قدرت است، اگرچه در یک بیان عمومی می توان اقتدار را به معنای توانایی، قدرت مشروع و نافذ یا حق فرمان دادن فرض کرد. اقتدار از نظر ساختاری به معنای داشتن قابلیت های ابزاری نظام سیاسی در چارچوب سازمان دهی توانایی های بالقوه و بالفعل است. به عبارت دیگر، هرگونه اقتدار ساختاری نیازمند سازمان دهی قدرت ملی توسط نهادها و مراجع حکومتی است. از سوی دیگر، اقتدار از نظر هنجاری به نوعی رضایت و اختیار دلالت می کند و بدین سان، اقتدار، حق مشروع برای نفوذ یا هدایت رفتار دیگران است.

اقتدار نیز مانند قدرت، وسیله رهبری دیگران است، اما پایه آن، زور یا مجازات صرف نیست، بلکه همواره توأم با مشروعیت و توجیه است. اقتدار از جمله اصطلاحاتی به شمار می‌رود که مفهومی عمیق و چندوجهی دارد. به کارگیری اصطلاح اقتدار در ادبیات سیاسی رایج در کشورمان نیز طی سال‌های اخیر فراوان به چشم می‌خورد. این اصطلاح، گاه به صورت منفرد و گاه ضمن ترکیب با اصطلاحات مختلفی همچون دفاعی، سیاسی، علمی و فرهنگی و... مطرح شده است.

انقلاب اسلامی ایران از ابتدا خود را به عنوان قدرتی مطرح کرد که در برابر همه حاکمیت غرب ایستاده و همگان را به اسلام ناب دعوت می‌کند. این امر به معنای نفی همه حاکمیت غرب و نوگرایی (جریسته) و به وجود آوردن نظم نوین در جهان معاصر است که تحمل ستم و فساد دنیای معاصر را نداشته و راه بازگشت به اسلام ناب و احیای اندیشه دینی را به جهان نشان داده است. نظام مندس جمهور اسلامی ایران برای ایجاد تمدنی بر مبنای تفکر پیامبر بزرگ اسلام (ص)، در ادامه مسیر پیچیده و پرمخاطره، با تهدیدات و موانع و مشکلات زیادی مواجه خواهد شد. لذا برای برداشتن موانع از سر راه آرمان‌های الهی و انسانی خود، می‌بایست با به کارگیری تمام منابع و امکانات موجود، قابلیت‌ها و توانمندی‌هایش را ارتقا دهد تا در نهایت با استفاده از این قابلیت‌ها و توانمندی‌ها به آرمان‌ها، غلات و اهداف اصیل خود دست یابد.

حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) این باب را اعتقاد را در موضوع اقتدار و دفاع ترسیم می‌کنند و می‌فرمایند:

«تمدن اسلامی که در تاریک‌ترین ادوار تاریخ، مشعل خورشید و نورانی‌ترین تمدن‌ها را به وجود آورد و پیروان خود را به اوج عظمت و اقتدار و آقایی رسانید» (حضرت امام خمینی، ۲: ۱۷۷).
 «با قبول و اجرای صلح، کسی تصور نکند که ما از تقویت بنیه دفاعی و نظامی کشور و توسعه و گسترش صنایع تسلیحاتی بی‌نیاز شده‌ایم، بلکه توسعه و تکامل صنایع و ابزار و وسایل مربوط به قدرت دفاعی کشور از اهداف اصولی و اولیه بازسازی است و ما با توجه به ماهیت انقلاب، در هر زمان و در هر ساعت، احتمال تجاوز را مجدداً از سوی ابرقدرت‌ها و نوکرانشان باید جدی بگیریم» (همان: ۱۵۸).
 همچنین اقتدار موردنظر جمهوری اسلامی ایران علاوه بر جنبه‌های عمومی از ویژگی‌های منحصر به فردی برخوردار است که حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در برخی از سخنان خود می‌فرمایند:

«علاج ملت ایران در کسب اقتدار است؛ این اقتدار فقط به معنای اقتدار نظامی نیست؛ باید اقتدار علمی، اقتدار اقتصادی، به دست آوردن قدرت اخلاقی و اجتماعی و بالاتر از همه این‌ها، اقتدار

معنوی و روحی - که از اتکال به خداوند متعال برای یک ملت حاصل می‌شود - هم کسب کنیم»
(پیام نوروزی رهبر انقلاب به مناسبت حلول سال ۱۳۸۷، ۱۳۸۷/۱/۱).

بنابراین اقتدار دفاعی از دیدگاه اسلامی و نظر حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) باید از ویژگی‌هایی برخوردار باشد که امنیت ملی کشور را تأمین نماید، برای احاد جامعه اسلامی رفاه و آسایش را فراهم کند، منافع ملی را تضمین کرده و در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی ضمن تعامل سازنده از اصول و بنیان‌های اساسی انقلاب اسلامی حفاظت و حرست نماید.

در این نگارش، تلاش گردید دیدگاه است با تحلیل محتوا و گفتمان آرا و اندیشه‌های ولایت‌فقیه «حضرت امام خمینی (رحمت‌الله علیه) و حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)» و همچنین تفسیر قانون اساسی و مناسباتی تجربیات نظام، میزان تأثیر آن‌ها بر اقتدار دفاعی جمهوری اسلامی ایران مشخص شود.

فرمانده نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران

سرتیپ دکنم کیومرث حیدری